

gender a věda

newsletter

ÚNOR 2017

OBSAH

- 2. mezinárodní den žen a dívek ve vědě
- Sexuologie v poválečném Československu předběhla svou dobu
- Novinky
 - Otvíráme další běh mentoringu pro začínající vědkyně a vědce
 - Nové členky našeho týmu
 - TA ČR pořádá 3. setkání Platformy žen
 - Akademická dráha: kariéra, poslání
 - Příjem žádostí ve výzvě Rozvoj kapacit pro VaV prodloužen
 - Diskuze Proč jsi to nenahlásila?

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

aktuální vydání našeho newsletteru věnujeme Mezinárodnímu dni žen a dívek ve vědě, který jsme slavili především na sociálních sítích v první půlce února. Vysoký zájem a účast veřejnosti nás moc potěšily a už začínáme přemítat o tom, jak k tomuto dni přitáhneme pozornost příště.

V newsletteru se dočtete také o naší páté výroční přednášce. Pozvání představit svůj výzkum a zkušenosti s akademickou dráhou letos přijala socioložka Kateřina Lišková, která účastníkům a účastnicím představila rozvoj sexuologie za dob vlády Komunistické strany Československa. Překvapivá osvícenost a návrat k tradicím, které se vymykají vývoji jinde, jsou zajímavým střípkem do diskuze o genderových vztazích u nás a reflexí toho, jak expertní znalost ovlivňuje život společnosti.

Jako tradičně nechybí Novinky. V současnosti nabíráme zájemce a zájemkyně o mentoring pro začínající vědce a vědkyně. Hlásit se můžete do 2. 3. 2017. Představujeme nové členky našeho týmu a nechybí avíza na nadcházející akce i možnost využití finanční podpory na rozvoj genderové rovnosti ve vaší instituci.

Příjemné čtení přeje

Hana Tenglerová

ÚNOR 2017

2. MEZINÁRODNÍ DEN ŽEN A DÍVEK VE VĚDĚ

Jiří Bartoš

Za posledních patnáct let jsme ve světě mohli vidět mnoho úsilí, které se zaměřuje na zapojení žen a dívek do vědeckého bádání. Za účelem podpořit dosažení plné a rovné účasti ve vědecké činnosti žen a dívek a obecněji pro dosažení rovného postavení žen a mužů ve společnosti vyhlásila v prosinci loňského roku Organizace spojených národů 11. únor jako Mezinárodní den žen a dívek ve vědě.

Tento den si tedy letos připomínáme podruhé. Po celém světě se oslav zúčastnilo množství výzkumných organizací z různých vědních oborů. Své aktivity připravily celé univerzity, jednotlivé fakulty, vědecká popularizační centra i občanské spolky. Organizace spojených národů, stejně jako minulý rok, pořádala ve svém sídle v New Yorku konferenci, tentokrát na téma „Gender, Science and Sustainable Development: The Impact of Media“. Konaly se workshopy zaměřené jak na akademickou obec, tak na širokou veřejnost včetně studujících středních škol¹, které představovaly práci a výzkum žen ve vědeckovýzkumných institucích. Mnohé z nich se do oslav zapojily rozhovory a medailonky vědkyň, které v nich pracují.

V České republice se oslav Mezinárodního dne zúčastnilo např. České vysoké učení technické, které pozvalo studentky středních škol k účasti na experimentu ATLAS², jenž se zabývá analýzou higgsových bosonů. Svět techniky v Ostravě připravil celodenní program „Divadlo vědkyň“, v rámci něhož měly vědkyně možnost představit svůj výzkum široké veřejnosti.³ Národní muzeum zase veřejnosti představilo tváře svých badatelek.⁴

My v NKC – gender a věda jsme si oslavu Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě samozřejmě také nenechali ujít. Minulý rok jsme uspořádali krátkou anketu mezi vybranými českými vědci a vědkyněmi a dalšími osobnostmi⁵. Tento rok jsme se rozhodli zapojit širší veřejnost a s podporou Informačního centra OSN v Praze jsme na sociálních sítích zorganizovali kampaň s názvem Moje oblíbená vědkyně.

Jednalo se o relativně jednoduchou, účinnou a zajímavou formu, jak prostřednictvím vyjádření respektu vědkyním připomenout téma genderové rovnosti vědecké komunitě i široké veřejnosti. Kampaň spočívala v tom, že se účastníci a účastnice vyfotografovali se jménem své oblíbené vědkyně, fotografii nahráli na facebookovou stránku kampaně⁶ a v krátkosti popsali, proč je právě ta vědkyně jejich oblíbenou, čím je osobně inspirovala, proč ji považují za svůj vzor či proč na ni rádi vzpomínají. Jako jednotící prvek všech příspěvků ke kampani jsme využili hesla #mojeoblíbenavedkyne, kde si také veškeré příspěvky můžete prohlédnout.⁷

A jak kampaň dopadla? Svou oblíbenou vědkyni si vybrala přibližně stovka účastníků a účastnic, facebooková stránka nasbírala přes 700 „lajků“ a kampaň shlédlo přes 65 tisíc unikátních uživatelů Facebooku.

¹ <http://www.nanogune.eu/event/international-day-women-and-girls-science>;

<http://www.clevelandmetroparks.com/Main/EventsProgramsCalendar/International-Day-of-Women-and-Girls-in-Science-10704.aspx>.

² <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/CVUT-Mezinarodni-den-zen-a-divek-ve-vede-s-experimentem-ATLAS-474843>.

³ http://skola.stcostrava.cz/Resources/Upload/Home/2017/mdz_a3_program.pdf.

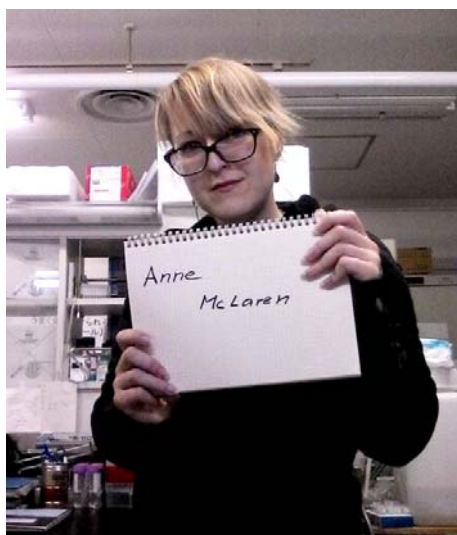
⁴ <https://twitter.com/narodnimuzeum/status/830329533417009152>.

⁵ <http://www.genderaveda.cz/gender-veda/181165-mezinarodni-den-zen-ve-vede/mezinarodni-den-zen-ve-vede>.

⁶ <https://www.facebook.com/mojeoblíbenavedkyne/>.

⁷ <https://www.facebook.com/search/top/?q=%23mojeoblíbenavedkyne>,
<https://twitter.com/search?q=%23mojeoblíbenavedkyne&src=tyah>.

Svou oblíbenou vědkyni si vybrali jak samotní vědci a vědkyně, tak i studující, novináři a novinářky a lidé z řad široké veřejnosti. Ze všech osobností, které se kampaně zúčastnily, jmenujme například nastupující předsedkyni AV ČR Evu Zažimalovou, ministryni školství, mládeže a tělovýchovy Kateřinu Valachovou, redaktorku týdeníku Respekt Silvii Lauder nebo Chargé d'affaires Velvyslanectví Francouzské republiky v Praze Marianne Carré. Jsme velmi rádi, že se kampaně zúčastnili i zástupci a zástupkyně několika organizací. Aktivně zapojení do kampaně pojal i Technologické agentuře ČR – kromě jiných se jí zúčastnil i předseda Petr Očko a místopředseda Martin Bunčec, dále pak zástupci a zástupkyně Úřadu vlády České republiky – z Odboru udržitelného rozvoje a z Odboru pro rovnost žen a mužů, České ženské lobby, Nadačního fondu Neuron či Otevřené společnosti. Svými videopříspěvky se ke kampani připojili pracovníci a pracovnice Velvyslanectví USA v Praze.

A které oblíbené vědkyně byly jmenovány? Kromě obligátní Marie Curie, která v kampani nemohla chybět, můžeme zmínit například Jocelyn Bell Burnell, která ještě za svého doktorského studia spolu se svým vedoucím Antonym Hewishem objevila pulsary – neutronové hvězdy vysílající přerušované rádiové signály. Jako druhou připomeňme Jane Goodall, známou britskou primatoložku, která se zabývá výzkumem sociálního a rodinného života divokých šimpanzů, a to již celých 55 let. Z českých vědkyň vzpomeňme Albinu Dratvovou, první docentku ve filozofii přírodních věd, Helenu Illnerovou, českou fyzioložku a biochemičku a bývalou předsedkyni Akademie věd ČR, nebo Alici Valkárovou, jadernou fyzičku, laureátku Ceny Milady Paulové a současnou předsedkyni Grantové agentury ČR.

Jsme rádi, že kampaň veřejnost zaujala a že jsme společně vytvořili pěknou a početnou galerii, vzdávající hold významným ženským osobnostem vědy z celého světa. V kampani budeme nepřímě pokračovat v dubnu tohoto roku. Velká část oblíbených vědkyň totiž doposud nemá vytvořený profil na české Wikipedii, a tak v rámci série edit-a-thonů, které v průběhu tohoto roku připravujeme, budou mít jejich účastníci a účastnice možnost profily oblíbených vědkyň na české Wikipedii vytvořit. Nejbližší příležitost bude již na konci dubna v rámci Academia Film Olomouc.

Aneb revoluce, která předběhla svou dobu

Nad'a Straková

V pátek 10. února 2017 se sál Galerie Lucerna zcela zaplnil zájemci a zájemkyněmi o přednášku Kateřiny Liškové (S)expertíza. O výzkumu sexuality a akademické sféře. Byla to již pátá akce z cyklu [výročních přednášek](#) NKC – gender a věda, které mají za cíl představit zajímavé české vědkyně, jejich výzkum a pohled na současnou vědeckou kariéru.

Kateřina Lišková představila strhující vývoj jedné vědní disciplíny, která v poválečné době využila šanci k rozvoji, dostala se na špičku světového výzkumu a zásadním způsobem ovlivňovala každodenní životy lidí za komunismu na úrovni psaných i nepsaných norem.

Revoluce shora

Sexuologická laboratoř u nás vznikla jako první v Evropě už v roce 1921. Výzkum sexuality se pak v socialistickém Československu rychle rozvíjel a předstihl vývoj této disciplíny na Západě. I díky tomu byla některá práva u nás uzákoněna podstatně dřív než jinde. Například již od roku 1961 u nás přestala být homosexualita trestným činem. V roce 1949 stanovil zákon o právu rodinném rovnost muže a ženy v manželství, a zrušil tak legislativu platnou od roku 1811, kde byl muž za hlavu rodiny. Sexuologové tehdy začali aktivně radit lidem skrze rozhlasové a později televizní vysílání, psát do časopisů a vůbec se hojně účastnit debaty o tématech sexuality a partnerských vztahů. Na konci 70. let už mělo sexuologickou ambulanci každé krajské město.

S nástupem socialismu přišly snahy o proměnu společnosti. Ta zahrnovala odstranění třídního rozdělení společnosti a zrovnoprávnění žen. Podle Kateřiny Liškové byli tehdy sexuologové přesvědčeni, že zrovnoprávnění žen nemůže nastat bez práva na radost ze sexuálního života. To mělo partnerům zajistit šťastné a naplněné manželství. Socialistické manželství nemělo vycházet z ekonomické výhodnosti či závislosti ženy na muži, nýbrž z rovnosti a lásky a ekonomické soběstačnosti žen, díky jejich zapojení se do pracovního procesu. „Jednotlivci neměli vlastnit výrobní prostředky ani sebe navzájem,“ popsala přístup k sexualitě a genderovým vztahům v období raného socialismu v Československu Kateřina Lišková.

Láska, práce a dominance mužů

S nástupem normalizace v 70. letech si sexuologové začali všimnout, že za vysokou rozvodovostí stojí často nefunkční sexuální život v manželství. Jen v Praze uvedlo 42 procent lidí jako důvod rozvodu sexuální nespokojenost ve vztahu. V té době se začaly vydávat svépomocné knihy, které se okamžitě staly velmi populárními. Mezi ně patří například *Mladé manželství*, jehož stopadesátitisícový náklad byl okamžitě rozebrán. Prodej dalších reedicí se vyhoupl až na neuvěřitelný jeden milion výtisků.

Kniha sice nadále zdůrazňovala důležitost rovnoprávnosti muže a ženy, zároveň ale doporučovala třídní, kulturní a sociální stejnost. Stejnost se měla vztahovat i na inteligenci. „Chytřejší a ambicióznější žena bude v manželství strádat, jako kdyby neměla sex, protože její manžel si na ní bude vybíjet svoje komplexy,“ píše se v knize. Autorská dvojice Jiří Mellan a Iva Šípová měla za to, že hlavou rodiny by přes všechnu rovnoprávnost měl být přeci jen pořád muž. „Není-li žena mužem vedena, jako by nebyla ve své kůži,“ píší. Prosazované hodnoty z padesátých let „láska a práce“ ano, ale dominance v rodině měla patřit muži.

V padesátých letech do debaty o ženské emancipaci spadalo i téma sexu a sexuální spokojenosti, proměna veřejné sféry znamenala i proměnu třídních a genderových vztahů. Na Západě byl trend opačný. Ženy byly po 2. sv. válce ze zaměstnání vyháněny zpět do kuchyní a sex byl tabu. Ke zvratu došlo v 70. letech - na Západě začala nabírat na síle druhá vlna feminismu, normalizační Československo naopak začalo pojímat intimní život jako soukromou, domestikovanou záležitost bez valné účasti veřejnosti v tomto diskurzu. Vztahy žen a mužů měly být opět víc tradiční.

Na závěr přednášky Kateřina Lišková popsala svou akademickou kariéru a na podnět z publika reflektovala rozdíly ve vnímání genderové expertízy na akademické půdě u nás a v zahraničí. Byť podle ní ani jinde nemají výzkumníci a výzkumnice v této oblasti na různých ustláno, s dehonestujícími a negativními reakcemi se v zahraničí, na rozdíl od českého kontextu, nikdy nesetkala.

NOVINKY

Otvíráme další běh mentoringu pro začínající vědkyně a vědce

- Jste doktorand/ka či postdoktorand/ka?
- Chcete nastartovat svou vědeckou kariéru?
- Zapojte se do mentoringového programu AV ČR!

Přihlaste se na úvodní workshop a diskutujte s ostatními účastnicemi a účastníky o svých vědeckých a kariérních plánech, motivaci pro vědu i možných překážkách, které vás čekají.

Workshop se koná **3. 3. 2017** (humanitní a sociálně-vědní zaměření) a **4. 3. 2017** (technické a přírodovědné zaměření) od 11 do 17 hodin v Akademickém konferenčním centru, Husova 4a, Praha 1. **Přihlášky přijímáme do 2. 3. 2017 na e-mailu martina.fucimanova@soc.cas.cz.** Těšíme se na Vás!

Nové členky našeho týmu

Náš tým od února posílily [Martina Kozlová](#) a [Marie Pánková](#). Martina je novou asistentkou našeho oddělení a

Marie bude produkčně zajišťovat naše aktivity pro veřejnost.

Děkujeme odcházejícímu Jiřímu Bartošovi za super práci!

TA ČR pořádá 3. setkání Platformy žen

Technologická agentura ČR jménem svého předsedy Petra Očka zve na již třetí setkání Platformy žen ve výzkumu a podnikání, které proběhne **28. března 2017** od 13 hodin. Letošní setkání nese podtitul Gender v kontextu odpovědného výzkumu a inovací. Program, registraci a bližší informace najdete na webu TA ČR [zde](#).

Akademická dráha: kariéra, poslání

V atriu Právnické fakulty UK (nám. Curieových 901/7, Praha 1) se koná výstava věnovaná badatelkám této fakulty. Pořádá 27. 2. - 10. 3. 2017 [Paragraf](#). Doporučujeme!

Přijem žádostí ve výzvě Rozvoj kapacit pro VaV prodloužen

MŠMT prodloužilo termín pro příjem žádostí ve výzvě č. 28 Rozvoj kapacit pro výzkum a vývoj v rámci OP VVV do 20. 4. 2017. V projektech zaměřených na rozvoj lidských zdrojů a získání HR Award je možné mimo jiné realizovat i aktivity na podporu začínajících vědců a vědkyň a aktivity v oblasti institucionální podpory genderové rovnosti.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Více informací a aktualizované znění výzvy najdete [zde](#).
- K výzvě proběhly v rámci naší [Pracovní skupiny pro změnu](#) NKC-gender a věda dva semináře v roce 2016 a v lednu 2017, na kterém jsme se více věnovali mentoringovým programům. Prezentaci najdete [zde](#).

V případě zájmu o konzultaci k aktivitám na podporu genderové rovnosti kontaktujte koordinátorku Pracovní skupiny pro změnu Hanu Víznerovou na emailu hana.viznerova@soc.cas.cz.

Diskuze: Proč jsi to nenahlásila?

Další z diskuzí cyklu věnovaného kultuře znásilnění se věnuje tématu sexuální násilí a instituce, na kterém se NKC – gender a věda organizačně podílí, se uskuteční 28. února od 18 hodin v Tranzitdisplay, Ditrichova 9, Praha 2. Podrobnosti [zde](#).

NEWSLETTER ÚNOR 2017

Měsíčník newsletter vydává Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.

ISSN 1801-7339

Adresa redakce: Jiřská 1, Praha 1 110 00

Redakce: Hana Tenglerová, Kateřina Cidlinská, Nina Fárová, Martina Fucimanová, Marcela Linková, Blanka Nyklová, Alena Ortenová, Naďa Straková, Hana Víznerová, Marta Vohlídalová

Příspěvky a reakce můžete zasílat na newsNKC@soc.cas.cz.

K odběru newsletteru se lze přihlásit na webových stránkách www.genderaveda.cz

Sledovat nás můžete také na sociálních sítích:

